

בס"ד. ש"פ ויצא, ט' כסלו, ה'תשכ"ה*

ויחלום והנה סולם מוצב ארצה גו'¹, ואיתא במאמר של הצמח צדק (בא' הביכלאך שיצאו לאחרונה לחירות²), שמצינו במדרש כמה פירושים על הסולם. פי' הא', והנה סולם זה הכבש, מוצב ארצה זה מזבח כו'³, ולפי פירוש זה קאי סולם על תפלה⁴, שבמקום קרבנות תקנום⁵. ופי' הב', סולם זה סיני⁶, ולפי פירוש זה קאי סולם על התורה. וב' פירושים אלו הם בחי' הסולם שבקדושה. ואח"כ מביא פירוש ג'⁶, ויחלום והנה סולם זה חלומו של נבוכדנצר כו', דנבוכדנצר הנה ממראה מתניו ולמעלה טוב וממראה מתניו ולמטה רע⁷, וזהו הצלם שראה בחלומו, ראשה די דהב טב חדוהי ודרעוהי די כסף מעוהי וירכתה די נחש, שקוהי די פרזל רגלוהי מנהון די פרזל ומנהון די חסף⁸ (ראשו של זהב טוב, חזהו וזרועותיו של כסף, מעיו וירכיו של נחושת, שוקיו של ברזל, ורגליו מהן של ברזל ומהן של חרס).

(ב) **ומבאר** בזה הצ"צ בארוכה (ומביא גם כמה ענינים מאדמו"ר האמצעי, בעל יום ההולדת ויום ההילולא דט' כסלו, ובעל הגאולה דיו"ד כסלו), וז"ל⁹:

ויובן עוד עפמ"ש במ"א¹⁰ להבין דהנה לפעמים אמרו רז"ל¹¹ גבי מעשה דאיוב שטן לשם שמים נתכוין, כדפרש"י (איוב סי' א' ז') כדי שלא יהא נשכח לפני אלקינו זכותו של אברהם. ולפעמים אמרו"ל נתן עיניו במקדש ראשון והחריבו כו' (פ"ה דסוכה דנ"ב סע"א), ונתן עיניו משמע מחמת קנאה, שהוא רע גמור.

* ע"פ לקו"ש ח"ה ע' 382 ואילך.

(1) פרשתנו כח, יב.

(2) באב. מס' 31 (נדפס לאח"ז באוה"ת

ויצא כרך ה' תתמ, ב ואילך).

(3) ב"ר פס"ח, יב.

(4) וכ"ה בזהר ח"א רסו, ב. ח"ג שו, ב.

ת"ז תי' מה.

(5) ברכות כו, ב.

(6) ב"ר שם, יד.

(7) ת"ז תס"ו (צז, א). ע"ח שער ק"נ רפ"ג.

(8) דניאל ב, לב-ג.

(9) אוה"ת שם ע' תתמה ואילך. —

במהדורא זו ניתוספו ע"י המו"ל עוד איזה ציוני מ"מ, סימני פיסוק וחלוקה לקטעים.

(10) ראה מאמרי אדמו"ר הוקן אתהלך

לאזניא ע' קנה. — ושם בסוף המאמר: (נמצא

בד' ויחלום אות א'), וכנראה הכוונה לדרוש

זה. וא"כ צ"ל: אות ז'.

(11) ב"ב טז, א.

אך הענין, דהנה נזכר בע"ח שקליפות דאצי' אין להם מעמד ומצב בעולם האצי', כי לא יגורך רע כתיב¹², אלא עיקר מדור שלהם הוא בעולם הבריאה (כ"מ בע"ח שער הקליפות פ"ב וז"ל, שאותן תרין ציפרין הן מן האצי' ממש, אלא שהם ירדו למטה לדור ולשכון בהיכלות הקליפות דבריאה עכ"ל. וצ"ע דשם פ"ג כ', כי הם במדור אחד יחד הקליפות דאצי' יושבי' בעולם האצי' כו' עכ"ל. אך בשער ק"ג פ"ט כ' וז"ל, כי זו"נ דקליפה דאצי' הם תמיד למטה בבריאה, ואין עולין למעלה אם לא בעת יניקתם כנ"ל עכ"ל. וזהו כמ"ש כאן. ועמ"ש מזה בד"ה אני חומה¹³ גבי ושדי כמגדלות¹⁴. וע' ברבות פ' בא פט"ו קל"ב ד' וז"ל בכסאו של הקב"ה אין דבר רע נוגע, שנאמר לא יגורך רע עכ"ל, והיינו אף בהיכל ק"ק דבריאה שהוא הנק' כסא. וכן מבואר בע"ח שער מ"ח פ"ב וז"ל, כי הנה ביארנו לעיל כי כל השבעה היכלי דקליפה דבריאה הם למטה מההיכל השביעי העליון דק"ק דבריאה דקדושה עכ"ל. ומבואר שם שקליפות דאצי' ירדו למטה לדור ולשכון בהיכלי הקליפות דבריאה, כהובא לעיל, הרי א"כ אינן נוגעין בהכסא, שהוא פנימיות ותוכיות היכל קה"ק, כמ"ש שער כסה"כ, הרי דברי האריז"ל עולים ממש בקנה א' עם דברי הרבות הנ"ל). ולהבין זה מהו שנקראו קליפות דאצי', ואעפ"כ מדוריהן בעולם הבריאה דוקא. גם איך יתכן לשון קליפה דאצי', שאיך יקרא בשם אצי' מאחר שהיא קליפה (ועמ"ש מזה בד"ה קא מפלג¹⁵ במתיבתא דרקיע אם בהרת קדמה כו').

אך הענין הוא, דהנה מבואר במ"א¹⁶ ע"פ¹⁷ ויעש משה נחש נחשת וז"ל, דהנה כל רעות ודינים ר"ל שנתהוו בעולם, שרשם ומקורם המחי' אותם הוא טוב, וכמשל הזונה עם בן המלך המבואר בזח"ב פ' תרומה דקס"ג ע"א, שכל רצונה וחפצה שלא לציית אותה, ובזה תתענג יותר, שתהא אהובה למלך, משא"כ כשמפתה אותו ותוכל לו, אין זה רצון המלך. וזהו מארז"ל שטן ופנינה לשם שמים נתכוונו כו', ששרש הרע המחיהו הוא טוב כו'. וכשיורד למטה ע"ד השתלשלות נעשה באמת רע גמור כו' עכ"ל. והנה, מאחר שבשרשו הוא טוב, דהיינו משל הזונה

(12) תהלים ה, ה. וראה לקו"ת במדבר ג, ג.
 (13) ראה רשימות הצי"צ לשה"ש עה"פ
 (ע' רח ואילך). נדפס לאח"ז באוה"ת שה"ש
 ח"ב ע' תשנז.
 (14) שה"ש ח, י.
 (15) לקו"ת תזריע (כג, ב).
 (16) לקו"ת חוקת סא, סע"ד.
 (17) חוקת כא, ט.

שחפצה באמת שלא יציית אותה הבן, ותשמח מאד כשלא יתפתה הבן, כמו שישמח האב, וא"כ אין הפרש בינה לבין האב אלא בעשיית הנסיון לנסות הבן, שמעשה זה של הפיתוי הוא נראה כאלו חפיצה מאד שיומשך ברע, אף שאינו אמת כלל, רק שמלבשת עצמה בלבוש שאינו שלה ונגד רצונה, רק בשביל השמחה שיהי' להאב כשיעמוד הבן בנסיון, הנה עכ"ז כיון שהלבוש הוא הסתר גמור ודבר הרע ומר בתכלית, לכן הנה האב, אע"פ שהוא בודאי ישמח יותר כשיעמוד הבן בנסיון, לא יוכל להתלבש בעצמו בלבוש הפכי ולהסתיר עצמו כ"כ, לנסות הבן בעצמו, להראות לו שיחפוץ שיומשך ברע ח"ו, והוא מצד גודל המיאוס והשנאה, שהרע מאוס ושנאוי אצלו, לא יוכל לסבול ולהראות אפילו בשקר שרוצה בו ח"ו. ואי לזאת, הזונה, כיון שיכולה להתלבש ולהסתיר עצמה כ"כ לפתות את הבן לעבירה, אף שבאמת חפצה שלא יתפתה הבן, מ"מ, כיון שהיא יכולה להתלבש לפתותו, ע"כ צ"ל שאין הרע מאוס ושנאוי אצלה כ"כ, והיינו שיש לה איזו שמץ ושייכות דשייכות לרע, ואם לאו לא היתה יכולה להראות א"ע אפילו בשקר. וכ' מו"ח ז"ל ביאר¹⁸ שהוא כמשל גבורות שבחסד, שעכ"ז גבורה ורוגז הוא, היינו שהלבוש הוא גבורה ממש, אלא שכוונתו לחסד כו', וצ"ע. ועיין באו"ת מהמגיד נ"ע פ' מסעי¹⁹ בענין ויסעו ממרה כו'.²⁰ ולכאורה יש להעיר ממ"ש בתניא ח"א פ"י בענין פי' צדיק רוע לו, שאינו שונא הסט"א בתכלית השנאה כו', ע"כ נשאר איזה שמץ אהבה ותענוג לשם כו' ע"ש. וכן עד"ז ענין שטן לשם שמים נתכוין, לתקן את איוב, והוא קליפה דאצילות, שאצ"י בחי' ביטול, וכך כוונה זו רק לשם שמים. ועכ"ז הנסיון והיסורים לאיוב הוא מעשה הפכי מאלקות. ועד"ז מ"ש²¹ ויהי אחר הדברים האלה והאלקי' נסה כו', ואמרו רז"ל אחר דבריו של שטן (בפ"י דסנהדרין דפ"ט ע"ב). ולכן נק' בשם קליפ', כמו קליפת הפרי המכסה על הפרי, כן מעשה זה דהנסיון היא מסתרת בתכלית, והיא הסתר פנים, וכמ"ש בביאור²² ע"פ²³ אחרי ה' אלקיכם תלכו גבי כי מנסה כו' לדעת כו'.²⁴ אלא שבתוכה יש כוונת התיקון לש"ש כו'. (מו"ח ז"ל התחיל בפיתוי דעברה, דשם הלבוש רע גמור, וסיים בענין איוב ואברהם, ושם הוא ענין יסורי הגוף. וע' זח"א תולדות דק"מ ע"א שאין דומין כ"כ זה לזה).

(18) ראה הנסמן באוה"ת ויצא שם (תתמה),
 (21) וירא כב, א.
 (22) לקו"ת ראה יט, א. דרמ"צ קפה, ב.
 (23) פ' ראה יג, ה.
 (24) שם, ד.
 (19) סימן קנב.
 (20) מסעי לג, ט.

ולכן יובן למשכיל, שעם היות שהכוונה אמיתית בתכלית לשם שמים, עכ"ז ענין הלבוש רע שהכוונ' מתלבשת בו, אין הלבוש יכול להיות כלל בבחי' אצ"י, כי מאחר שהלבוש הוא הסתר גמור ורע, אין יכול להיות כלל בעולם האצ"י, כ"א בעולם הבריאה, פי' רוחניים והשפעם²⁵ של קליפות וחושך דאצ"י א"א להיות באצ"י, כ"א בבריאה, שהוא כבר אחר הפרגוד והפרסא המפסקת מבחי' שם אלקים, שם יוכל להיות ההסתר לבלע את איוב כו', או לנסות את אברהם כו'. והוא ענין עמידת השטן בתוך בני האלקים דבריאה, עיין זח"ג פנחס דר"א ע"ב, ששם פעולתו ורוחניותו יכול להיות. ומ"מ, כיון שכוונתו לש"ש, נק' קליפה דאצ"י, שבו אין שום רע כלל, אף שהלבוש הוא רע, זהו רק לבוש, והוא נמשך מהמדור שלו שבבריאה. משא"כ בבריאה יש תערובות טו"ר ממש בהם כו'. וזהו ענין הפסוק כי לא א"ל חפץ רשע אתה לא יגורך רע (תילים סי' ה'), פי' שבעולם האצ"י אין יכול להיות מדור להרע, היינו אף בחי' הרע הנ"ל הנמשך מקליפות דאצ"י שכוונתו לש"ש כו', והלבוש הרע שכוונתו בשביל הטוב שיומשך ממנו, מ"מ, אין בחי' זו יכולה להיות באצ"י, כיון שמ"מ הלבוש רע ומר, ולא יגורך רע, כ"א מחוץ לפרגוד כו'. והנה, כמו שמגבורות שבחסדים משתלשלים גבורות קשות, וכענין הלויים והפרים, והלויים יסמכו את ידיהם וימתיקו את הפרים, אחר שכבר נמתקו הלויים ע"י אהרן שהניף אותם כו', כי אור החסד אינו מתעבה אף בירידתו למטה, וע' מזה בזח"ב דרכ"ד ע"ב, ובסידור שער ר"ה בד"ה אדני שפתי תפתח²⁶, כמו"כ יובן שמקליפות דאצ"י נמשך קליפות דבריאה שיש בהן תערובת רע ממש, וביצירה חציו רע, עד שבעש"י רובו רע כו'. וע"ז אמרו נתן ענינו במקדש כו'.

וזהו שדרש רב אחא¹¹ שטן לשם שמים נתכוין, פי' שדרש והמתיק הרע דעש"י, ע"י שהגביהו לשרשו, שהשרש המחיהו הוא טוב, וכענין כוונת נחש הנחשת דמשה כו'. ולכן אתא שטן ונשקי' אכרעי', פי' נתבטל ונכלל בבחי' מדריגה אחרונה שבקדושה, בחי' נה"י, ע"ד אפר תחת רגלי הצדיקים²⁷. וכענין שאמרו באברהם²⁸ שדי עפרא והוה גילי, פי' שבירר והשליך הפסולת שהי' עדיין בלבושיו, וזהו שדי עפרא. וע"י בירור זה

רגליהוין. — ע"פ המבואר במאמר יובנו דברי

הכס"מ (רמב"ם הל' תשובה פ"ג ה"ה): וזכות

הוא להם כו'.

(28) תענית כא, א.

(25) כן הוא בהכת"י.

(26) ר"ז, ג.

(27) ר"ה יז, א. ובגירסת הע"י: תחת כפות

רגלי. אבל בזח"א (קלא, א) קטמא תחות

שנפרד הרע מהטוב, מזה נמשך להם חרב²⁹ פיפיות לעשות נקמה כו'. ועד"ז נאמר לע"ל בלע"ז³⁰ המות לנצח כו'. ע"כ מה שמ"כ מכ"י מו"ח ז"ל על ענין שטן לש"ש מתכוין כו'.

ועפ"ז יובן ענין הרישי' דדהב טב כו'⁸, מעוהי וירכוהי די נחש⁸ מסטרא דנחש³¹, כי, הצלם הוא ק"נ, וג"ר שבה הוא טוב³². והוא ע"ד קליפות דאצי' שטן לשם שמים נתכוין כו'. ומ"מ הולך ומשתלשל ונמשך מזה למטה רע, ולכן מעוהי שלמטה מהפרסא שבק"נ עצמה הוא רע כו'. ועוי"ל כיון אף הלבוש עצמו דלש"ש כו' הוא רע זהו ענין שוקוהי די פרזל כו', שהוא בחי' הלבוש לרישי', כמו הרגלים שבהם ועל ידם מתהלך הראש כו' (עכ"ל).

ג) ויש להוסיף, שממ"ש במאמר שע"י דרשת רב אחא שטן לשם שמים נתכוין הגביהו לשרשו, מובן, עד כמה צריך ללמד זכות על כל אחד מישראל ולקרב אותו, כי, נוסף לכך שלא הפסיד שכר אהבת רעים³³, הנה עי"ז גופא פועלים שיהי' כן בפועל, והיינו, שמגלים אצל הזולת את המעלות שלו.

ד) ומבאר בסיום המאמר מה שצוה הקב"ה ליעקב לעלות בסולם, והטעם שנתירא יעקב לעשות זאת³⁴, וז"ל: והנה מה שאמר הקב"ה ליעקב שיעלה כו', היינו ודאי בסולם דקדושה הנ"ל, והעלי' בב' בחי', היינו ע"ד תפלה דחול שהיא העלייה מבי"ע לאצי', ותפלה דשבת שהיא העלייה עד א"ס. ואננם כוונת זה היינו שיעלה גם לענין השפעת העוה"ז. ועי"ז נתיירא יעקב, דאילו לענין פנימיות בעבודה, הרי וודאי נותן³⁵ לו סולם הנ"ל דהיינו המזבח ומתן תורה כו', אלא שלענין השפעות גשמיים נתיירא שאולי גם הוא לא יוכל לעמוד, ותהי' העלייה סיבת כו', כמ"ש שאינן יכולין³⁶ לקבל רוב טובה, ורוש ועושר³⁷ אל תיתן לי כו'. אך באמת הם דווקא אינן יכולים, שהם יש ודבר נפרד, וא"א לקבל כ"א מרחוק, לכן משם אורידך כו'³⁸. אבל ביעקב נהפך הוא, כמ"ש בד"ה קטונתי מכל כו', באגה"ק³⁹. ועוד, שהקב"ה כל יכול

34) תנחומא עה"פ.
35) אולי צ"ל: ניתן.
36) תענית כג, א.
37) משלי ל, ח.
38) עובדי' א, ד.
39) סימן ב.

29) תהלים קמט, ו.
30) ישעי' כה, ח.
31) תקו"ז שבהערה 7.
32) ראה תקו"ז ועץ חיים שבהערה 7. וראה
אוה"ת שם תתמד, ב.
33) תניא פל"ב.

להשפיע הביטול גם עם רוב טובה בעוה"ז, וכמו בהאבות שהטעמין⁴⁰ מעין עוה"ב. וע"ד שנתבאר במ"א⁴¹ בענין יוסף, שהי' מלך וטרוד לכאורה, ואעפ"כ הי' מרכבה תמיד, כי נשמות דאצי' אין מסתיר להם כלל עניני עוה"ז, והי' נשמות רק עד"ז. וכמו שמצינו ברבינו הקדוש שאמר ולא נהניתי אפילו כו' (ספ"ח⁴² דכתובות), אף שאהוריירי' דרבי עתיר משבור מלכא⁴³. וע' מזה ברבינו בחיי גבי שני גוים בבטנך כו'⁴⁴. וכה"ג נתבאר במ"א ע"פ⁴⁵ היד ה' תקצו, מלהמשיך הביטול גם בבחי' בשר כו', ע"ש. וכמ"ש בד"ה אין ערוך לך⁴⁶ בענין אפס בלתך לימות המשיח, דהנה אמרו רז"ל⁴⁷ עתידה אשה שתלד בכל יום, וכן שאר ענינים גשמיים, כי הנער⁴⁸ בן מאה שנה ימות, ויהיו איש תחת תאנתו כו'⁴⁹ במיטב העוה"ז⁵⁰. ואף שנראה לכאורה תמוה, אינו כן, אלא אדרבה, זהו מגודל מעלות ומדריגות גבוהות אשר יהיו בימים⁵¹ יהי' התגלות אלקות בזה העולם גשמי, ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר⁵² אפי' הרשעים⁵³ הגשמיים ומלאה הארץ דעה⁵⁴, ויהיו כולם אף בזה העולם בטלים ומבוטלים כאין מהשגתם את בוראם, ויהיו אפס בלעדו, אפס גבוה מאין עכ"ל. והיינו כמ"ש במא"א אות אלף סעי' קי"א, אפס נק' הא"ס, כי אין בו תפיסא, ובו אפיסת הרעיון עכ"ל. ולכן בהתגלות בחי' זו לימות המשיח, אזי גם היש הגשמי לא יסתיר כלל. וכמ"ש בתניא ס"פ י"ט, הרי כל הקליפות בטילים ומבוטלים כו' כאין נגדו מאפס ותהו נחשבו לו כו', ע"ש, וע' זח"ב פ' בא דל"ז. עכ"ל.

(ה) **ויש** להוסיף ולבאר מה שמביא הצ"צ מתניא ס"פ י"ט "מאפס ותהו נחשבו לו" (שזהו ענין עיקרי כאן, שמביאו בהמשך להקודם בענין אפס), דלכאורה אינו מובן, שהרי בתניא הובא רק תחלת הפסוק, כל הגוים כאין נגדו, ולא סיום הכתוב, מאפס ותהו נחשבו לו. ויובן

40) ב"ב טז, סע"ב.	48) ישעי' סה, כ.
41) תו"ח ויחי ד"ה בן פורת יוסף. דרמ"צ	49) לשון הכתוב — מלכים-א, ה. ה. מיכה ד, ד.
פא, א. ד"ה ומקנה רב תרכ"ט.	50) ראה רמב"ם הל' תשובה פ"ט. הל' מלכים ספי"ב.
42) כנראה צ"ל ספי"ב. והוא שם קד, א.	51) בבונה ירושלים: בימים ההם כי יהי'.
43) שבת קיג, ב. ב"מ פה, א.	52) ישעי' מ, ה.
44) תולדות כה, כג.	53) כן הוא בכת"י. אבל בבונה ירושלים:
45) בהעלותך יא, כג. לקו"ת שם לא, ד.	בזה העולם הגשמי ומלאה הארץ.
46) בונה ירושלים ס' קכו (בשינוי לשון קצת). נדפס לאח"ז במאמרי אדמו"ר הזקן על מארז"ל ע' תעד.	54) ישעי' יא, ט.
47) שבת ל, ב.	

בהקדם מה שמצינו בתניא, שכאשר רבינו הזקן מביא פסוק⁵⁵ ללא סיומו, הנה לפעמים כותב גו' (ללא וא"ו), ולפעמים כותב וגו' (בוא"ו). ועד"ז בנוגע למאמר רז"ל⁵⁶, שלפעמים כותב כו', ולפעמים — וכו'. וע"פ הידוע⁵⁶ עד כמה דייק רבינו הזקן בספר התניא על כל אות ואות, ובפרט שהשינויים בין גו' (או כו') לוגו' (או וכו') מצינו בתניא כמה פעמים באותו פרק ובסמיכות, הרי בודאי שאין זה באקראי, אלא בדיוק. ונ"ל הביאור בזה, שכאשר סיום הפסוק אינו נוגע לענין, אזי כותבים גו', כי כל פסוקא דלא פסקי' משה אנון לא פסקינן לי'⁵⁷, ולכן מוסיפים גו', להורות שיש לגמרו. ועד"ז כו' — בנוגע למאמר רז"ל. וכאשר ניתוסף בזה שסיום הפסוק והמאמר נוגע לענין המדובר, אזי כותבים וגו', וכו' — בוא"ו (שהרי וא"ו הוא אות המוסיף). ועפ"ז יובן מה שהצ"צ מביא מתניא את סיום הכתוב מאפס ותהו נחשבו לו, דכיון שהלשון בתניא הוא כל הגוים כאין נגדו וגו' (בוא"ו), הרי מוכח שגם סיום הפסוק נוגע לענין. אלא שאעפ"כ לא הביא רבינו הזקן בתניא את סיום הפסוק בפירושו, ומסתפק רק בתיבת וגו', כי, סיום הכתוב מאפס ותהו נחשבו לו נוגע רק לאופן ביטול הקליפות, שביטולם הוא באופן דאפס ותהו, וענין זה לא נחית לפרט בתניא כאן, ובנוגע לכללות הענין המבואר בתניא, שהקליפות בטלים לפני ה', מספיק חציו הראשון של הפסוק, כל הגוים כאין נגדו. אלא, כיון שמזכיר כבר ביטול הקליפות, אינו יכול להסתפק במ"ש "בטלים כו'", כיון שיכולים לפרש שביטולם הוא רק בבחי' אין, כהלשון בחציו הראשון של הפסוק "כאין נגדו", והרי אין זה אמת. ולכן מוכרח לרמוז עכ"פ להביטול דאפס, ע"י הוספת וגו' בוא"ו.

(ו) **ומובן** מהנ"ל, שגם עכשיו, הנה ע"י גילויי בחי' חכמה שבנפש יכול להיות כמו לעתיד, שכל הקליפות יתבטלו, ועד שיהיו באופן של אפס, והיש הגשמי לא יסתיר כלל. ומצד זה יכולה להיות העלי' בסולם גם לענין השפעת עוה"ז, בעשירות וכו' וכו', באופן שלא יבלבל לעבודת ה'. ולכאורה, הרי ענין העשירות הוא נסיון קשה, וגם, ענין העשירות קשור עם בירור הניצוצות, וכאשר הניצוצות נמצאים במקומות שונים, צריך להגיע לכל המקומות שבהם נמצאים הניצוצות, בכדי לברר

קצרות" לסש"ב בתחילתו. וש"נ.
57) מגילה כב, א. וראה בהערה שבפתח
דבר למפתחות לתניא.

55) ראה תשבי ערך גמר. הובא בפתח
דבר שבהערה 57.
56) ראה אגרות-קודש אדמו"ר מהור"י"צ
ח"ד ע' רנט ואילך. "מ"מ, הגהות והערות

אותם. וכיון שצריך לרוץ ולנסוע כו', שזהו"ע של פיזור הנפש, הרי זה מבלבל לעבודת ה'. אך הביאור בזה, שכאשר זוכים, אזי באים כל הניצוצות למקום שבו נמצא איש הישראלי. וע"ד שמצינו ביעקב, שקיפל הקב"ה כל א"י תחתיו⁵⁸. וגם, כאשר הקב"ה נותן עשירות, ביכלתו ליתן ביחד עם זה ברוחניות את הביטול האמיתי שיוכלו לקבל את העשירות, ובמילא יכולה להיות ריבוי השפעה בגשמיות, ולא לבלבל כלל, ואדרבה, בגשמיות גופא יהי' ניכר אלקות, ע"ד שיהי' לעתיד, כמ"ש⁵² וראו כל בשר גו' כי פי ה' דיבר.

(58) חולין צא, ב. רש"י בפרשתנו (כח, יג) וז"ל: קיפל . . תחתיו רמז לו שתהא נוחה ליכבש לבניו (כארבע אמות שזה מקומו של אדם).